

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Projekt MAP rozvoje vzdělávání pro SO ORP Čáslav III

r. č.: CZ.02.3.68/0.0/0.0/20_082/0019811

Zápis ze setkání Pracovní skupiny pro rozvoj čtenářské gramotnosti a k rozvoji potenciálu každého žáka, které se konalo dne 4. a 6. října 2022 v on-line prostředí na téma Čtení a psaní poezie na ZŠ

Přítomni: viz. prezenční listina

Hostem dnešního setkání a hlavním přednášejícím MgA. Nina Rutová z Kritického myšlení, Z. S.

První část – 4. 10. 2022

V úvodní aktivitě si účastnice navzájem doporučily aktivity, které se jim v hodinách osvědčily a sdělily si, jaká jsou očekávání od kurzu. První aktivitu nabídla Petra Kobelová – blackout poetry. Očekávání od kurzu – inspirace aktivit do lekcí a doporučení autorů a básní. Alena Doušová – začínající učitelka by se ráda dozvěděla, jak začít s poezií. Václava Buchtová – končící paní učitelka – hledá jakoukoliv inspiraci a podobná setkání má moc ráda. Jana Havránková hledá tipy na práci se středoškoláky. Nabízí své pracovní listy, metodiky k poezii pro II. stupeň ZŠ (Petr Nikl). Soňa Vladařová hledá inspiraci pro 4. a 5. ročník ZŠ, je začínající učitelkou. Monika Landkammerová nabídla svou zkušenost – rozstříhání básní a zpětné sestavování, psaní básně Máj jako evokace podle klíčových slov. Prosí naopak o nápad, jak děti odnaučit recitovat a odnaučit je rytmizování – Nina radí naučit je to na volném verši. Nina Rutová doporučuje začínat na pětilístku, diamantu, životabáсни. Helena Průžová nabízí aktivity do hodin: budovatelská poezie přes klíčová slova, má zkušenosti se slam poezií (studenti z vyššího stupně) – na základě klíčových slov. Problém vidí v čítankách – výběr není optimální. Ráda se dozví něco o nalezené básni, blackout poetry. Nina reaguje – lze se věnovat poezii i ve čtenářské dílně, vstup do ní je vhodné udělat tak, že samy přineseme, několik sbírek. Sednout si společně, rozložit je a zeptat se, kterou by si vybrali a proč. Kateřině Bukovjanové se osvědčuje, když se děti mohou zapojit tvořivě. Propojení s dalším druhem umění – zhudebnění básně, hledá s dětmi, kde jsou průniky žánrů; Kytice formou game booku, balady rozstříhala, rozházela po venku a děti hádaly, jak na sebe části navazují a měly ji převyprávět. Očekávání – jak s básničkami, které jsou složitější, pracovat, jak s dětmi o nich mluvit, jak nezabít poezii, jak pracovat s tím, že jsou děti na různé úrovni. Michaela Musiolková je poezií nepolíbená a ráda by si k ní našla vztah, který by pak předala dál svěřeným dětem. Monika se ptá, jak pracovat s odbornou terminologií, abychom nezabily křehkost básní. Nina doporučuje stránky Zlaté stuhu – kniha Vynelézárium.

První společnou aktivitou je tvorba dvojverší o své zálibě. Čtení po 3 minutách – veřejné – proč? Je to první level. Laťka je nízko. Je na čem stavět.

Druhý úkol – báseň volným veršem, koníček nesmí být jmenován. Práce ve skupinkách - trojice: Přečtete báseň. Skupina uhazuje zájem, který je v básni ukryt. Autor: Řekněte, co se

Vám povedlo / co byste ještě chtěli vylepšit. Kolegyně: Dávají popisnou zpětnou vazbu – konkrétní, Autor: Pokud chcete, vylepšete svou báseň - Dejte básni název. Zpětná analýza je důležitá. Jedním z cílů, je dodat sebedůvěru, že to zvládnu. Kateřina radí, rozčlenit to do různých levelů – pomocná slova, co vás napadne, jaká slovesa, podstatná jména. Jana H. radí jít na to přes smysly. Berličkou mohou být básně s vynechanými slovy. Básnění je řemeslo. Kateřina nabízí variantu – popsat koníček obyčejnou větou, kterou rozbijeme, přetvoříme tak, aby dostala háv volného verše.

Jak pokračovat v takové lekci (1. Dvojverší, 2. Volný verš). Přikročíme ke konkrétní básni volným veršem. Mohou jí hledat název. Jak se dotknout dalších forem/terminologie – vlastní tvorbou. Teď zkusíme přetvořit tuto báseň. Další varianty práce s básní: Tři básně různou formou. Objevte zákonitosti. Vytvořte podobné.

Další aktivitou je představování vybrané básně účastnicemi webináře. Jako vzor je dáno Básnění (pořad Českého rozhlasu Vltava), na jeho základě mají účastnice samy ve třech minutách představit vybraného autora a básně.

Reflexe: Samy zjistíme, že mluvit tři minuty v kuse není takový problém. Žáci se mohou naučit formulovat myšlenky a procvičit si veřejný projev, doporučit si zajímavé knihy.

Druhá část - setkání 6. 10. 2022

Zahájily jsme doporučováním si poezie pro děti i nácitileté. (Bude zkopírovaná Ninou Rutovou z chatu webináře, zasláno jako příloha.)

Navázala práce se třemi texty o ježcích (beletrie, poezie, naučný text). Začaly jsme beletristickým textem, ze kterého jsme vyřádily informace do srovnávací tabulky od NR. Stejně tak jsme pak do druhé části tabulky vypsaly informace o ježkovi z naučného textu. Potom jsme společně informace porovnali. Jsou v textu Fr. Nepila nějaké info, které se v naučeném textu nepotvrdily? - Jsou v naučeném textu nějaké info, které se v Nepilovi nevyskytly?

Navázalo se básní od Emanuela Frynty - Jaké postavy vystupují v básni? (Anežka, Ježek, vypravěč). Co se stalo? (Zmizel ježek.)

Napište minimálně 10 vět o zmizení ježka v nichž bude použito minimálně 10 informací. Role – rozdělení rolí ve skupině.

Beletristický text o ježkovi – příklad:

Milá Anežko. Píšu ti a ty už asi víš, že jsem fuč. A všimla sis taky, že zmizel Hynek?! Otazník vykřičník. Oddupal. Odfuněl. Prej mouchy snězte si mě. Nikdy nevěř Nepilovi. Ten tam je jeho samotářský život. Zahlédl jsem už jen pichlavou čáru jeho osmi tisíc bodlin. A bodlin budoucí paní ježkové. Nevěřila bys, jak rychle běhá, potvora. Sešplhali po stěně břechťanu na domě, cestou si do batohu narvali taky pár pavouků, stonožek a jiných brouků. Bude se jim to hodit, až přivedou na svět svůj letošní první a poslední vrh neochlupenců. Říkali si určitě, nenažranci. Ti si budou pomlaskávat. Představ si – ti dva proradní hadi cestou posvětili i naši zmiji Jarmilu a vzali roha. Jsem jim v patách. Tvůj nevzdávající se tatínek Vilém.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Následně jsme pracovali ve skupinách, kde jsme si texty přečetly. Nalezly jsme příběh v básni.

Jaké jsou přínosy této aktivity: Začátek není vůbec těžký, je motivující pro žáky. Necítily ohrožení a jsou připraveni zvládnout náročnější úkol. Skvělá byla nejprve analýza a pak syntéza informací.

Pro jak staré děti to může být? Délkou textu jde variovat již od 3. třídy.

Volné psaní. Upřesnit, jestli se bude práce sdílet nebo ne. Zadání: Jaký příběh je ukrytý v této básni? Napiš 3 - 5 minutový příběh nebo úvahu formou volného psaní.

Štěstí Pro P.T.

Příští týden máš narozeniny

Za rok

Už tu jistě nebudeš.

M.Robertsová, Lacrimaererum

Jaký byl rozdíl mezi příběhem v básni a ve volném psaní. V prvním případě jsme psali na základě předem daných informací. V ježkovi šlo o informace. Dostali jsme dopomoc. Ve volném psaní jsme čerpali ze sebe. Ze svých životních zkušeností. Na tomto lze demonstrovat, jak těžké je interpretovat abstraktní básně. Čtenáři se za řádky nevybaví nic konkrétního, svého. Je těžké interpretovat báseň bez opory. I pro maturanty. Je těžké interpretovat báseň bez jisté životní zkušenosti.

Práce s básní V. Dyk: Chlapec, který si hraje. Po přečtení, otázky: Jaké vás napadají asociace? Viděly jste při čtení nějaké barvy? Kolik vrstev báseň má? Slyšely jste nějakou hudbu nebo hudební nástroje?

Lze i takto, touto aktivitou vstoupit s dětmi do poezie? Je to bezpečné?

Role literárních kroužků (časopis Dopis v lahvi): Najdi citát, který nejvíc vystihuje celou báseň: Napiš jednu větu, o čem text vypráví: Pro koho asi autor báseň napsal? Příklad odpovědi: Budeme si hrát, že tě mám rád - Báseň o tenké hranici hry a reality - báseň pro dívku, které jsem ublížil.

Otázky k lyrické básni: Pracovní list vytvořený jako pokus o systematickou interpretaci lyrické básně dle okruhu otázek F. Germaina (Umění komentáře k lyrické básni), která je míněna jako základní příručka pro učitele.

1. okruh otázek: - Inspiroval básníka fakt citový, sociální, politický? - Byl to osobní příběh, nebo obecná otázka? - V jakém smyslu a v jaké míře je daná událost básníkem transformována? - Mluví báseň v 1. osobě, anebo je organizována jinak?

2. okruh otázek - Je básníková senzibilita jemná, či robustní; normální anebo výjimečná; jsou v básni vyjádřeny city jasné, anebo temné; rozumově pochopitelné, anebo iracionální. - Zachycuje básníková imaginace svět reálný, či imaginární? (zde u Dyka zachycuje svět reálný i imaginární).

3. okruh otázek - Jaký je kompoziční plán? Je hrou myšlenek a obrazů, přirozeným rozvíjením emoce? Je konstruován na antitezi, na amplifikaci řečnického typu? Je mezi jednotlivými složkami básně koherence, anebo disonance?

4. okruh otázek - Dává básník předmětům nadpřirozenou hodnotu? Opírá se o mytologii? Jaké štěstí nám básník prostředkuje? Jaká láska ho dojíká? Popírá smrt či v čem je zázračnost básně?

Komentář: „V zásadě nelze mít proti těmto otázkám námitky, avšak v konečném efektu jsou to spíše jakési kontrolní otázky, zda žák pochopil text. (...) Otázky vyznívají příliš naukově a studeně, měla-li by z nich vzejít skutečná interpretace.“ In: Zdeněk Kožmín: Interpretace básní. Vydala Masarykova univerzita v Brně roku 2005

Zdeněk Kožmín: Tvořivý sloh (ve spolupráci s gymnazisty z dob, kdy nemohl učit na VŠ), doporučeno ještě deník – Bubácci.

Další doporučení – časopis Rukopis +, o básních zde nepíší literární vědci, ale autoři sami. Reagují na své i cizí básně.